

প্ৰস্তুত কাৰক

ডঃ সঞ্জীৱ কুমাৰ নাথ

বিভাগৰ মূৰব্বী আৰু সহযোগী অধ্যাপক, উদ্ভিদবিজ্ঞান বিভাগ

কো-অৰ্ডিনেটৰ, পৰিৱেশ অধ্যয়ন,

ধিং মহাবিদ্যালয়, ধিং, নগাঁও, অসম, ভাৰত

ইউনিট ১: পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ পৰিচয়

- পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ বহুমুখী প্ৰকৃতি;
- স্কোপ আৰু গুৰুত্ব;
- বহনক্ষম বিকাশৰ ধাৰণা

(৩ টা বক্তৃতা)

পাৰিপাৰ্শ্বিক অধ্যয়নৰ বহুমুখী প্ৰকৃতি (MULTIDISCIPLINARY NATURE OF ENVIRONMENTAL STUDIES)

পৰিচয় (INTRODUCTION)

- * পৰিৱেশ শব্দটো ফৰাচী শব্দ 'পৰিৱেশনাৰ'ৰ পৰা আহৰণ কৰা হৈছে যাৰ অৰ্থ হৈছে 'ঘেৰাও কৰা বা চাৰিওফালে'।
- * এনেদৰে আমাৰ পৰিৱেশক "মানুহ, জীৱ-জন্তু আৰু উদ্ভিদৰ জীয়াই থকা, বিকাশ আৰু বিকাশৰ চাৰিওফালে থকা, প্ৰভাৱিত কৰা আৰু প্ৰভাৱিত কৰা সামাজিক, সাংস্কৃতিক আৰু শাৰীৰিক পৰিস্থিতি" বুলি সংজ্ঞায়িত কৰিব পাৰি।
- * এই বহল সংজ্ঞাত প্ৰাকৃতিক পৃথিৱী আৰু প্ৰযুক্তিগত পৰিৱেশৰ লগতে মানুহৰ জীৱনক গঢ় দিয়া সাংস্কৃতিক আৰু সামাজিক প্ৰেক্ষাপট অন্তৰ্ভুক্ত আছে।
- * ইয়াত অন্তৰ্ভুক্ত থাকে জীৱন চক্ৰৰ যিকোনো সময়ত েই এক ব্যক্তিগত জীৱ বা জনসংখ্যাক প্ৰভাৱিত কৰা সকলো কাৰক (জীৱিত আৰু জীৱিত নহয়); এটা নিৰ্দিষ্ট ঘটনা আৰু আমাক আগুৰি থকা সকলো বস্তুৰ চাৰিওফালে থকা পৰিস্থিতিৰ সংহতি।

পাৰিপাৰ্শ্বিক অধ্যয়নৰ বহুমুখী প্ৰকৃতি (MULTIDISCIPLINARY NATURE OF ENVIRONMENTAL STUDIES)

* পৰিৱেশ অধ্যয়ন হৈছে এক বহুমুখী বিজ্ঞান কিয়নো ইয়াত অধ্যয়নৰ বিভিন্ন শাখা যেনে ৰসায়ন বিজ্ঞান, পদাৰ্থ বিজ্ঞান, চিকিৎসা বিজ্ঞান, জীৱন বিজ্ঞান, কৃষি, জনস্বাস্থ্য, চেনিটাৰী ইঞ্জিনিয়াৰিং আদি অন্তৰ্ভুক্ত থাকে।

* এয়া হৈছে পৰিৱেশৰ ভৌতিক পৰিঘটনাৰ বিজ্ঞান। ই বায়ু, পানী, মাটিত ভৌতিক আৰু জৈৱিক প্ৰজাতিৰ উৎস, প্ৰতিক্ৰিয়া, পৰিবহন, প্ৰভাৱ আৰু ভাগ্য আৰু এইবোৰৰ ওপৰত মানুহৰ কাৰ্যকলাপৰ প্ৰভাৱৰ বিষয়ে অধ্যয়ন কৰে।

* যিহেতু পৰিৱেশ জটিল আৰু প্ৰকৃততে প্ৰাকৃতিক, নিৰ্মিত আৰু সাংস্কৃতিক পৰিৱেশৰ দৰে বিভিন্ন পৰিৱেশৰে গঠিত, পৰিৱেশ অধ্যয়ন বোৰ আন্তঃ অনুশাসনমূলক প্ৰকৃতিৰ যাৰ ভিতৰত আছে জীৱবিজ্ঞান, ভূতত্ত্ব, ৰাজনীতি, নীতি অধ্যয়ন, আইন, ধৰ্ম অভিযান্ত্ৰিক, ৰসায়ন বিজ্ঞান আৰু অৰ্থনীতিৰ অধ্যয়ন যাতে প্ৰাকৃতিক পৃথিৱীৰ ওপৰত মানৱতাৰ প্ৰভাৱ বুজি পোৱা যায়।

* এই বিষয়টোৱে শিক্ষাৰ্থীসকলক পৰিৱেশগত সমস্যাআৰু বহুতো ক্ষেত্ৰৰ নাগৰিক আৰু বিশেষজ্ঞৰ জটিলতাৰ প্ৰশংসা কৰিবলৈ শিক্ষিত কৰে।

* পৰিৱেশ বিজ্ঞান অধ্যয়ন কৰি, শিক্ষাৰ্থীসকলে পৰিৱেশ ক্ষেত্ৰত আন্তঃশাখা আৰু পদ্ধতিগত জ্ঞানৰ এক বিস্তৃতি বিকশিত কৰিব পাৰে যি তেওঁলোকক পাৰিপাৰ্শ্বিক সমস্যাৰ সংজ্ঞা আৰু সমাধানসহজ কৰিবলৈ সক্ষম কৰে।

পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ পৰিসৰ(SCOPE OF ENVIRONMENTAL STUDIES)

বিষয় হিচাপে পাৰিপাৰ্শ্বিক অধ্যয়নৰ এক বিস্তৃত পৰিসৰ আছে। ইয়াত বহু সংখ্যক ক্ষেত্ৰ আৰু দিশ অন্তৰ্ভুক্ত থাকে, যাক নিম্নলিখিত ধৰণে সংক্ষিপ্ত কৰিব পাৰি:

- * প্ৰাকৃতিক সম্পদ- তেওঁলোকৰ সংৰক্ষণ আৰু ব্যৱস্থাপনা
- * পৰিস্থিতি বিজ্ঞান আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য
- * পাৰিপাৰ্শ্বিক প্ৰদূষণ আৰু নিয়ন্ত্ৰণ
- * মানৱ জনসংখ্যা আৰু পৰিৱেশ
- * বিকাশ আৰু পৰিৱেশসম্পৰ্কত সামাজিক সমস্যা

এইবোৰ হৈছে পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ মৌলিক দিশ যাৰ সমাজৰ প্ৰতিটো শ্ৰেণীৰ সৈতে প্ৰত্যক্ষ প্ৰাসংগিকতা আছে। এই ক্ষেত্ৰবোৰত কেইবাটাও কেৰিয়াৰ বিকল্প উদ্ভৱ হৈছে যাক বহলভাৱে এনেদৰে শ্ৰেণীবদ্ধ কৰা হৈছে:

(i) পৰিৱেশৰ গৱেষণা আৰু বিকাশ: বিভিন্ন পাৰিপাৰ্শ্বিক সমস্যাবোৰ বৈজ্ঞানিক ভাৱে পৰীক্ষা কৰা আৰু পৰিষ্কাৰ প্ৰযুক্তি বিকাশ আৰু বহনক্ষম বিকাশৰ বাবে গৱেষণা আৰু বিকাশকাৰ্যকলাপ সম্পাদন কৰাত দক্ষ পৰিৱেশ বিজ্ঞানীসকলৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা আছে।

(ii) সেউজ ীয়া ওকালতি: পৰিৱেশ সম্পৰ্কীয় বিভিন্ন আইন আৰু আইন ৰূপায়ণৰ ওপৰত অধিক গুৰুত্ব দিয়াৰ সৈতে, পৰিৱেশ অধিবক্তাৰ প্ৰয়োজনীয়তা উদ্ভৱ হৈছে, যিসকলে পানী, বায়ু, বন্যপ্ৰাণী, বন্যপ্ৰাণী, প্ৰদূষণ আৰু নিয়ন্ত্ৰণ আদিৰ সৈতে সম্পৰ্কিত গোচৰবোৰ ৰখাত সক্ষম হ'ব লাগে।

(iii) সেউজীয়া বিপণন: আই.এছ.ও. চিহ্নৰ সৈতে সামগ্ৰীৰ মানদণ্ড নিশ্চিত কৰোঁতে, এতিয়া পৰিৱেশ অনুকূল সামগ্ৰীৰ বিপণনৰ ওপৰত অধিক গুৰুত্ব দিয়া হৈছে। এনে সামগ্ৰীবোৰত ইকোমাৰ্ক বা আইএছএ' ১৪০০০ প্ৰমাণপত্ৰ আছে। পৰিৱেশ অডিটৰ আৰু পৰিৱেশ পৰিচালকসকলৰ অনাগত বছৰবোৰত যথেষ্ট চাহিদা থাকিব।

(iv) সেউজ মাধ্যম: দূৰদৰ্শন, ৰেডিঅ', বাতৰি কাকত, আলোচনী, হাৰ্ডিং, বিজ্ঞাপন আদিৰ দৰে গণ মাধ্যমৰ জৰিয়তে জনসাধাৰণৰ মাজত পৰিৱেশ সজাগতা বিয়পাব পাৰি, যাৰ বাবে পৰিৱেশশিক্ষিত ব্যক্তিৰ প্ৰয়োজন।

(v) পৰিৱেশ পৰামৰ্শ: বহুতো বেচৰকাৰী সংগঠন, উদ্যোগ আৰু চৰকাৰী সংস্থাই পৰিৱেশ সম্পৰ্কীয় সমস্যাবোৰ প্ৰণালীবদ্ধভাৱে অধ্যয়ন আৰু মোকাবিলা কৰাৰ বাবে পৰিৱেশ পৰামৰ্শদাতা নিয়োজিত কৰি আছে।

পৰিৱেশ অধ্যয়নৰ গুৰুত্ব (IMPORTANCE OF ENVIRONMENTAL STUDIES)

*পাৰিপাৰ্শ্বিক অধ্যয়নৰ গুৰুত্ব হৈছে যে, যদি শিক্ষিত সম্প্ৰদায়ৰ লোকসকল সংগঠিত, ক্ষমতাশালী আৰু বিশেষগুণসকল বহনক্ষম বিকাশত জড়িত হয় তেন্তে পৰিৱেশৰ অৱক্ষয়ৰ বৰ্তমানৰ প্ৰৱণতা বিপৰীত হ'ব পাৰে।

* পাৰিপাৰ্শ্বিক কাৰকে প্ৰতিটো জীৱ আৰু তেওঁলোকৰ কাৰ্যকলাপক যথেষ্ট প্ৰভাৱিত কৰে।

* বৰ্তমান সময়ত বহুতো পাৰিপাৰ্শ্বিক সমস্যাৰ আকাৰ আৰু জটিলতা দিনক দিনে বৃদ্ধি পাইছে, যাৰ ফলত পৃথিৱীত মানৱজাতিৰ অস্তিত্ব ৰক্ষাৰ প্ৰতি ভাবুকি আহিছে। পৰিৱেশ অধ্যয়নত কাৰ্যকৰী পৰামৰ্শ দিয়াৰ উপৰিও এই বিষয়বোৰ অধ্যয়ন কৰা হয়।

* পৰিৱেশ অধ্যয়নে আমাক আলোকিত কৰে, আমাৰ প্ৰাকৃতিক সম্পদৰ সুৰক্ষা আৰু সংৰক্ষণৰ গুৰুত্ব, পৰিৱেশত প্ৰদূষণৰ নিৰ্বিচাৰ মুক্তি ইত্যাদিৰ বিষয়ে।

নিম্নলিখিত কাৰণবোৰৰ বাবে পৰিৱেশ অধ্যয়ন গুৰুত্বপূৰ্ণ হৈ পৰিছে (Environment studies have become significant for the following reasons)

1. পৰিৱেশৰ সমস্যাবোৰ আন্তৰ্জাতিক গুৰুত্বপূৰ্ণ: Environment Issues being of International Importance

এইটো ভালদৰে স্বীকাৰ কৰা হৈছে যে গোলকীয় উষ্ণতা বৃদ্ধি, অ'জোন হ্ৰাস, এচিড বৰষুণ, সামুদ্ৰিক প্ৰদূষণ আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্যৰ ক্ষতিৰ দৰে পৰিৱেশৰ সমস্যাবোৰ কেৱল ৰাষ্ট্ৰীয় সমস্যা নহয় কিন্তু বিশ্বব্যাপী সমস্যা আৰু সেয়েহে আন্তৰ্জাতিক প্ৰচেষ্টা আৰু সহযোগিতাৰ ৰে মেকাবিলা কৰিব লাগিব।

2. বিকাশৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত উত্থাপিত সমস্যাসমূহ: Problems Cropped in the Wake of Development:

উল্লয়নে ইয়াৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত নগৰায়ন, ঔদ্যোগিক বিকাশ, পৰিবহন প্ৰণালী, কৃষি আৰু গৃহ নিৰ্মাণ আদিৰ জন্ম দিয়ে। অৱশ্যে, ই উল্লত বিশ্বত পৰ্যায়ক্ৰমে সমাপন্ন হৈছে। উত্তৰে, তেওঁলোকৰ নিজৰ পৰিৱেশ পৰিষ্কাৰ কৰিবলৈ, প্ৰকৃততে, 'লেতেৰা' কাৰখানাবোৰ দক্ষিণলৈ স্থানান্তৰ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। যেতিয়া পাশ্চাত্যৰ বিকাশ হৈছিল, ই

সম্ভৱতঃ ইয়াৰ কাৰ্যকলাপৰ পাৰিপাৰ্শ্বিক প্ৰভাৱৰ বিষয়ে অজ্ঞতাত এনে কৰিছিল। অৱশ্যেই এনে ধৰণৰ পথ ব্যৱহাৰযোগ্য বা আকাংক্ষিত নহয়, আনকি উল্লয়নশীল বিশ্বই সেইটো অনুসৰণ কৰিলেও।

3. বিস্ফোৰকভাৱে প্ৰদূষণ বৃদ্ধি: **Explosively Increase in Pollution:**

বিশ্ব লোকপিয়লে প্ৰতিফলিত কৰে যে এই উদ্ভিদৰ প্ৰতি সাতজনব্যক্তিৰ ভিতৰত এজন ভাৰতত বাস কৰে। স্পষ্টতঃ পৃথিৱীৰ জনসংখ্যাৰ ১৬ শতাংশ আৰু ইয়াৰ ভূমিক্ষেত্ৰৰ মাত্ৰ ২.৪ শতাংশৰ সৈতে, ভূমিকে ধৰি প্ৰাকৃতিক সম্পদৰ ওপৰত যথেষ্ট চাপ আছে। কৃষি বিশেষজ্ঞসকলে মাটিৰ স্বাস্থ্য সমস্যা যেনে মাইক্ৰ'নিউট্ৰিয়েন্ট আৰু জৈৱিক পদাৰ্থৰ অভাৱ, মাটিৰ লৱণতা আৰু মাটিৰ গাঁথনিৰ ক্ষতি চিনাক্ত কৰিছে।

4. এটা বৈকল্পিক সমাধানৰ প্ৰয়োজন: **Need for An Alternative Solution:**

বিশেষকৈ উল্লয়নশীল দেশবোৰে এক বিকল্প লক্ষ্যৰ বিকল্প পথ বিচাৰি উলিওৱাটো অত্যাৱশ্যকীয়। আমাক তলৰ দৰে এটা লক্ষ্যৰ প্ৰয়োজন:

- (1) এটা লক্ষ্য, যি অৱশেষত এক পৰিৱেশগত ভাৱে শক্তিশালী আৰু বহনক্ষম বিকাশৰ বিকাশৰ প্ৰকৃত লক্ষ্য।
- (২) আমাৰ পৃথিৱীৰ সকলো নাগৰিকৰ বাবে এক লক্ষ্য।
- (৩) উল্লয়নশীল বিশ্বৰ পৰা দূৰত থকা এক লক্ষ্য যিধৰণে ই "উন্নত" পৃথিৱীৰ অত্যাধিক ব্যয়কাৰী অপব্যয়ী সমাজৰ পৰা আহিছে।

5. মানৱতাক বিলুপ্তিৰ পৰা ৰক্ষা কৰাৰ প্ৰয়োজন: **Need To Save Humanity From Extinction:**

মানৱতাক বিলুপ্তিৰ পৰা ৰক্ষা কৰাটো আমাৰ দায়িত্ব। আমাৰ কাৰ্যকলাপৰ পৰিণামৰ ফলত পৰিৱেশ ধ্বংস হয় আৰু বিকাশৰ নামত জৈৱমণ্ডল হ্ৰাস হয়।

6. উল্লয়নৰ জ্ঞানী পৰিকল্পনাৰ প্ৰয়োজন: **Need For Wise Planning of Development:**

আমাৰ জীয়াই থকা আৰু জীৱিকা নিৰ্ভৰ কৰে। সম্পদবোৰ প্ৰত্যাহাৰ, প্ৰক্ৰিয়াকৰণ আৰু সামগ্ৰীৰ ব্যৱহাৰ সকলোবোৰ বিকাশৰ যিকোনো পৰিকল্পনাত পাৰিপাৰ্শ্বিক চক্ৰৰ সৈতে সংমিলি কৰিব লাগিব। পৰিৱেশ আৰু বিকাশৰ জীৱিকাৰ বাবে আমাৰ কাৰ্যকলাপবোৰ পাৰিপাৰ্শ্বিকভাৱে পৰিকল্পনা কৰা উচিত।

বহনক্ষম বিকাশ SUSTAINABLE DEVELOPMENT

"বহনক্ষম উল্লয়ন হৈছে উল্লয়ন যি ভৱিষ্যত প্ৰজন্মৰ নিজৰ প্ৰয়োজনীয়তা পূৰণ কৰাৰ সামৰ্থ্যৰ সৈতে আপোচ নকৰাকৈ বৰ্তমানৰ প্ৰয়োজনীয়তা পূৰণ কৰে।" 1987 চনত ব্ৰুণ্ডলেণ্ড কমিছনৰ দ্বাৰা।

আনহাতে বহনক্ষম উল্লয়নবোৰ হৈছে:

অৰ্থাৎ পৰিৱেশৰ যত্ন বিকাশৰ বাবে "বিবাহিত"।

আই.আই. পৰিৱেশ তন্ত্ৰক সমৰ্থন কৰাৰ বহন ক্ষমতাৰ ভিতৰত বাস কৰি মানৱ জীৱনৰ মানদণ্ড উন্নত কৰা।

তৃতীয়। আন্তঃ-প্রজন্মৰ (অৰ্থাৎ উত্তৰাধিকাৰী হিচাপে লাভ কৰা ভৱিষ্যতৰ বাবে একে বা উন্নত সম্পদ ৰখাৰ সিদ্ধান্তৰ ওপৰত আধাৰিত বিকাশ), আন্তঃ-প্রজাতি আৰু আন্তঃ-গোট ইকুইটি।

চতুৰ্থাংশ। ভৱিষ্যত প্রজন্মৰ নিজৰ প্ৰয়োজনীয়তা পূৰণ কৰাৰ সামৰ্থ্যৰ সৈতে আপোচ নকৰাকৈ বৰ্তমানৰ প্ৰয়োজনীয়তা পূৰণ কৰা উন্নয়ন।

ব. বিকাশক নিৰ্দেশনা দিবলৈ এক পৰিৱেশগত "হেণ্ডবুক"।

উদাহৰণ। অধিক সৌম্য সামগ্ৰীৰ প্ৰতি ব্যৱহাৰৰ প্ৰকাৰৰ পৰিৱৰ্তন, আৰু এটা পৰিৱৰ্তন

পৰিৱেশমূলধন বৃদ্ধিৰ দিশত বিনিয়োগৰ ধৰণত।

সপ্তম। এক প্ৰক্ৰিয়া যিমানহৰ বাবে এক উচ্চ মানদণ্ডৰ জীৱনধাৰণ (অৱশ্যে ব্যাখ্যা কৰা) প্ৰকট কৰিব বিচাৰে যিয়ে ইয়াক স্বীকৃতি দিয়ে পৰিৱেশৰ অখণ্ডতাৰ মূল্যত প্ৰাপ্ত কৰিব নোৱাৰি।

বহনক্ষম উন্নয়নৰ গুৰুত্ব: Importance of Sustainable development

বহনক্ষম উন্নয়নৰ গুৰুত্ব হৈছে আমাৰ অৰ্থনৈতিক, পাৰিপাৰ্শ্বিক আৰু সামাজিক প্ৰয়োজনীয়তাৰ ভাৰসাম্য ৰখা, বৰ্তমান আৰু ভৱিষ্যত প্রজন্মৰ বাবে সমৃদ্ধি ৰক্ষা কৰা। বহনক্ষম উন্নয়নত মুখ্য প্ৰাকৃতিক সম্পদৰ অত্যধিক ব্যৱহাৰ পৰিহাৰ কৰি অৰ্থনৈতিক, পাৰিপাৰ্শ্বিক আৰু সামাজিক সমস্যাবোৰ যুটীয়াভাৱে সমাধান কৰি এক স্বাস্থ্যৱান সম্প্ৰদায়ৰ বিকাশ আৰু প্ৰাপ্তিৰ বাবে এক দীৰ্ঘম্যাদী, একত্ৰিত দৃষ্টিভঙ্গী অন্তৰ্ভুক্ত থাকে।

বহনক্ষম উন্নয়নে আমাক আমাৰ সম্পদৰ আধাৰ সংৰক্ষণ আৰু উন্নত কৰিবলৈ উৎসাহিত কৰে, আমি প্ৰযুক্তি বিকাশ আৰু ব্যৱহাৰকৰাৰ উপায়বোৰ ক্ৰমান্বয়ে সলনি কৰি। দেশবোৰক তেওঁলোকৰ নিযুক্তি, খাদ্য, শক্তি, পানী আৰু অনাময়ৰ মৌলিক প্ৰয়োজনীয়তা পূৰণ কৰিবলৈ অনুমতি দিব লাগিব।

যদি এইটো বহনক্ষম ভাৱে কৰিব লাগে, তেনেহ'লে জনসংখ্যাৰ এক বহনক্ষম স্তৰৰ এক নিৰ্দিষ্ট প্ৰয়োজনীয়তা আছে। অৰ্থনৈতিক বিকাশক সমৰ্থন কৰিব লাগে আৰু উন্নয়নশীল ৰাষ্ট্ৰসমূহক উন্নত ৰাষ্ট্ৰসমূহৰ বাবে সমান মানদণ্ডৰ বিকাশৰ অনুমতি দিব লাগে।

বহনক্ষম বিকাশ পেছাদাৰী নেটৱৰ্কে বিশ্বব্যাপী চিন্তা, কাম আৰু কাম কৰে। 2012 চনত, বহনক্ষম উন্নয়নৰ ওপৰত ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ সন্মিলনত কাম কৰাৰ বাবে এক গুৰুত্বপূৰ্ণ লক্ষ্যৰ বিষয়ে আলোচনা আৰু বিকাশ ৰখাৰ বাবে মিলিত হৈছিল; তেওঁলোক সহস্ৰাব্দ উন্নয়ন লক্ষ্যৰ (এমডিজি) পৰা ওলাই আহিছিল এইটোৱে বিশ্বব্যাপী দৰিদ্ৰতা হ্ৰাস কৰাত সফলতা দাবী কৰিছিল আৰু স্বীকাৰ কৰিছিল যে এতিয়াও আৰু বহুত কৰিব লাগিব। এছ.ডি.জি.-য়ে অৱশেষত 17 টা সামগ্ৰীৰ এখন তালিকা লৈ আহিছিল য'ত অন্যান্য বস্তুৰ ভিতৰত অন্তৰ্ভুক্ত আছিল:

- * দৰিদ্ৰতা আৰু ভোকৰ সমাপ্তি
- * শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্যসেৱাৰ উন্নত মানদণ্ড - বিশেষকৈ যিহেতু ই পানীৰ মানদণ্ড আৰু উন্নত অনাময়ৰ সৈতে সম্পৰ্কিত
- * লিংগ সমতা প্ৰাপ্ত কৰা
- * চাকৰি আৰু শক্তিশালী অৰ্থনীতিৰ প্ৰচাৰক কৰোঁতে বহনক্ষম অৰ্থনৈতিক বিকাশৰ
- * জলবায়ু পৰিৱৰ্তন, প্ৰদূষণ আৰু অন্যান্য পাৰিপাৰ্শ্বিক কাৰকৰ প্ৰভাৱৰ মোকাবিলা কৰোঁতে ওপৰোক্ত সকলোবোৰ আৰু অধিক যি মানুহৰ স্বাস্থ্য, জীৱিকা আৰু জীৱনৰ ক্ষতি কৰিব পাৰে আৰু ক্ষতি কৰিব পাৰে।
- * ভূমি, বায়ু আৰু সাগৰৰ স্বাস্থ্য অন্তৰ্ভুক্ত কৰাৰ স্থিৰতা অৱশেষত, ই প্ৰকৃতিৰ কিছুমান অধিকাৰ থকাধাৰণাটো স্বীকাৰ কৰিছিল - যে মানুহৰ পৃথিৱীৰ পৰিচালনা আছে আৰু পৰিৱেশ ব্যৱস্থাপনা আৰু ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে ওপৰোক্ত গোলকীয় সমস্যাবোৰ সমাধান কৰাৰ ক্ষেত্ৰত লোকসকলক শীৰ্ষস্থানত ৰখাৰ গুৰুত্ব আছে (উদাহৰণ স্বৰূপে, পেকেজিং হ্ৰাস কৰা আৰু খাদ্য আৱৰ্জনা নিৰুৎসাহিত কৰা আৰু লগতে পুনৰ্ব্যৱহাৰযোগ্য সামগ্ৰীৰ ব্যৱহাৰৰ প্ৰচাৰ কৰা)